Hotus
Hoitotyön tutkimussäätiö

28.10.2015
Lausunto

Arvoisa *Eduskunnan kunta- ja terveysjaosto*

Koskien lausuntopyyntöänne hallituksen esityksestä HE 30/2015vp valtion talousarvioksi vuodelle 2016, teemana Tutkimusrahoituksen tilanne, esitämme kuultavaksi tutkimusjohtaja Arja Holopaista. Lisäksi haluamme kirjallisesti lausua seuraavaa:

Esitämme, että Hoitotyön Tutkimussäätiö (Hotus) katsotaan talousarvioesityksessä sellaiseksi yleishyödylliseksi toimijaksi, jonka toiminnan varmistamiseksi talousarvioon varataan määräraha vuoden 2016 talousarvioon. Esityksemme on 250 000 euroa vuodelle 2016.

Hotuksen toiminnan jatkuminen kansallisena näyttöön perustuvan terveydenhuollon edistäjänä ei ole tulevaisuudessa mahdollista, ellei toiminnalle saada taloudellista tukea. Samalla päättyy kahden Hotuksen hallinnoiman näyttöön perustuvaa terveydenhuoltoa tukevan kansainvälisen yhteistyökeskuksen toiminta: 1) WHO Collaborating Centre for Nursing ja 2) Finnish Centre for Evidence-Based Health Care (Joanna Briggs Institute).

Hotuksen palveluksessa on kokoaikainen tutkimusjohtaja, yksi kokoaikainen tutkija, kaksi osa-aikaista (50 %) tutkijaa ja yksi osa-aikainen (80 %) hallintoassistentti. Tilinpäätökset vuodelta 2013 ja 2014 kertovat säätiön varainhankinnan ja sijoitustoiminnan tuotoista, joilla toiminta pitäisi pystyä rahoittamaan.

	vuosi 2013	**vuosi 2014**
VARAINHANKINTA		
Tuotot	15 674,14	170,00
Kulut	-801,67	-420,38
VARAINHANKINTA YHTEENSÄ	14 872,47	-250,38
TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ	-222 031,15	-1 592,84
SIJOITUS- JA RAHOITUSTOIMINTA		
Sijoitustoiminnan tuotot	56 066,26	111 783,00
Sijoitustoiminnan kulut	-40 491,88	-35 426,99
SIJOITUS- JA RAHOITUSTOIMINTA YHTEENSÄ	15 574,38	76 356,01
TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ	-206 456,77	74 763,17
TILIKAUDEN TULOS	-206 456,77	74 763,17

Vuoden 2015 tulos jaksolla 1–9/2015 on -51 279,75. Valtion myöntämä avustus vuodelle 2014 (200 000 euroa) ja vuodelle 2015 (150 000 euroa) korjaavat sekä vuoden 2014 että vuoden 2015 tilikauden tulosta. Lisäksi Hotus sai kansalliselle Hoitotyön näyttöön perustuvien käytäntöjen levittäminen -hankkeelle Raha-automaattiyhdistykseltä 50 000 euroa vuonna 2013 ja 40 000 euroa vuodelle 2014. Säätiön pääoma (782 855,35 € vuonna 2014) pienenee koko ajan, ellei toiminnalle saada pysyvämmin ulkopuolista rahoitusta. Valtion myöntämä avustus on mahdollistanut liitteessä 1 kuvatun toiminnan.

Hoitotyön Tutkimussäätiö tukee toiminnallaan terveydenhuoltolain (1326/2010) tavoitteita ja säännösten toimeenpanoa. Perustehtävänämme on näyttöön perustuvan hoitotyön edistäminen ja vakiinnuttaminen. Kehitämme vaikuttavia hoitotyön menetelmiä ja yhtenäisiä näyttöön perustuvia hoitokäytäntöjä. Tavoitteena on, että potilaiden hoito (ml. terveyden edistäminen) on laadultaan hyvää asuinpaikkakunnasta riippumatta. Lisäksi tavoitteena on purkaa

vanhentuneita, tehottomia ja siten turhia kustannuksia aiheuttavia toimintatapoja sosiaali- ja terveydenhuollosta (esimerkkejä liite 1).

Kansalaisten terveyden edistämisen sekä potilaiden hoidon lopputuloksen kannalta on tärkeää, että koko hänen hoitoketjunsa ja kaikkien siihen osallistuvien ammattilaisten toiminta on parhaaseen mahdolliseen ja ajantasaiseen tietoon (näyttöön) perustuvaa. Terveydenhuollon henkilöstöstä valtaosa on hoitotyöntekijöitä. Sosiaali- ja terveysalan työllisistä henkilöistä oli vuonna 2012 *hoitotyöntekijöitä* (sairaanhoitajat, terveydenhoitajat, kätilöt, lähihoitajat) yhteensä 223 897 henkilöä, *lääkäreitä* 20 771 henkilöä ja *muita* (esim, röntgenhoitajat, laboratoriohoitajat, fysioterapeutit, toimintaterapeutit, terveydenhuollon kandidaatit ja vastaavat, sosionomit) 55 365 henkilöä (THL: Tilastoraportti 8/2015). Edellä mainituista ammattinimikkeistä hoitotyöntekijöiden osuus on 75 %. Heidän vastuullaan on iso osa potilaan kokonaishoidosta. Näin ollen parhainkaan lääketieteellinen hoito ei johda potilaan terveyden kannalta hyvään lopputulokseen, jos potilaan hoitoon osallistuvien muiden ammattiryhmien toiminta ja koko hoitoketju ei perustu parhaaseen mahdolliseen näyttöön.

Säätiön toiminnassa painottuvat:

1) parhaan mahdollisen ja luotettavaksi arvioidun tutkimustiedon tiivistäminen niin, että se on helposti käytäntöön sovellettavissa, esimerkkinä hoitotyön suositukset ja järjestelmälliset katsaukset.
2) hankkeet, joiden avulla tuetaan käytäntöjen kehittämistä niin, että ne perustuvat näyttöön ja ovat yhtenäisiä paikallisella, alueellisella ja kansallisella tasolla. Hankkeidemme tuloksia on esitelty sekä kansallisissa että kansainvälisissä konferensseissa. Ne ovat säätiön kotisivujen (www.hotus.fi) kautta kaikkien vapaasti hyödynnettävissä.

Lisätietoja toiminnastamme löytyy sivuiltamme: www.hotus.fi

Kunnioittaen,

Helvi Kyngäs
hallituksen puheenjohtaja

Merja Merasto
hallituksen varapuheenjohtaja

Arja Holopainen
tutkimusjohtaja

Hotus
Hoitotyön tutkimussäätiö

28.10.2015

Liite

Hoitotyön Tutkimussäätiön (Hotus) toiminta

Hoitotyön Tutkimussäätiö (Hotus) edistää yhtenäisten ja näyttöön perustuvien menetelmien ja palveluiden kehittämistä sosiaali- ja terveydenhuollossa monipuolisesti, muun muassa seuraavasti:

- luotettavaksi arvioidun tiedon (näytön) *kokoaminen*: hoitosuositukset (painottuvat hoitotyön keskeisiin menetelmiin tai täydentävät Käypä hoito -suosituksia), järjestelmälliset katsaukset, Näyttövinkit
- näytön *levittäminen*: kotisivuilla julkaistavat hoitosuositukset, koulutukset, artikkelit, näytön levittämistä tukevat hankkeet
- näytön *hyödyntäminen, käyttöönotto*: toimintamallit, käyttöönottoa tukevien rakenteiden kehittäminen, hankkeet, artikkelit
- näyttöön perustuvan toiminnan *arviointi*: tutkimukset, hankkeet

Tähän mennessä saatu valtionapu (vuonna 2014: 200 000 € ja vuonna 2015: 150 000 €) on mahdollistanut vuonna 2015 Hotuksen toiminnan jatkumisen mm. seuraavilla alueilla:

1) Kansallisten näyttöön perustuvien hoitosuositusten laadinta:
hoitosuositukset kohdistuvat erityisesti niille alueille, joissa
- hoitokäytännöt vaihtelevat perusteettomasti,
- ehkäisevillä toimenpiteillä on suuri merkitys potilaille ja kustannuksille,
- hoitotyön keinoilla voidaan vaikuttaa lopputuloksiin.

Syksyn 2015 aikana on julkaistu kaksi uutta suositusta ja syksyn aikana julkaistaan kahden suosituksen päivitys:

Painehaavan ehkäisy ja tunnistaminen aikuispotilaan hoitotyössä (julkaistu 2.10.2015)
Tavoitteena on edistää hoitotyöntekijöiden sekä potilaiden ja heidän omaistensa tietoisuutta ja osaamista painehaavojen ehkäisystä ja varhaisesta tunnistamisesta. Suositus on tarkoitettu hyödynnettäväksi niin laitos- kuin kotihoidossa. Yli puolet (60 %) painehaavoista jää edelleen terveydenhuollossa havaitsematta niiden varhaisessa vaiheessa. Suomessa 55 000–80 000 potilaalla on yksi tai useampi painehaava. Niistä johtuvien suorien kustannusten on arvioitu olevan 350–525 milj. €/vuosi, mikä on 2-3 % terveydenhuollon kuluista. Painehaavojen ehkäisyn vaatimat investoinnit on arvioitu olevan 10 % painehaavojen aiheuttamista hoitokustannuksista.

Potilaan ohjaus laboratorionäytteenottoon (julkaistu 8.10.2015)
Laboratoriotutkimusprosessissa preanalyyttinen vaihe on potilasturvallisuuden kannalta riskialtein vaihe. Suomessa tehdään n. 70 milj. laboratoriotutkimusta/vuosi. Preanalyyttisen vaiheen poikkeamia ilmenee vuosittain noin 200 000 näytteenottotapahtumassa (0,3 %) ja noin 1,3 miljoonaan tutkimukseen liittyen (1,8 %). Uusintanäytteitä joudutaan ottamaan puutteellisen tai virheellisen ohjauksen vuoksi. Uudelleen otettavien näytteiden suorat kustannukset terveydenhuollolle ovat noin 10 milj. €/vuosi. Lisäksi syntyy epäsuoria kustannuksia, kun potilaat joutuvat tekemään uusintakäyntejä näytteiden ottoon tai lääkärin vastaanotolle. Pahimmillaan puutteellisesta valmistautumisesta johtuvat väärät tulokset voivat johtaa virheellisiin hoitopäätöksiin (väärän hoidon valinta).

Lasten kaltoinkohtelun tunnistamisen tehokkaat menetelmät sosiaali- ja terveydenhuollossa (päivitys)
Lasten kaltoinkohtelun tunnistaminen on puhututtanut kansalaisia viime vuosina esille tulleiden kaltoinkohtelutapausten vuoksi. Näissä tapauksissa on todettu, etteivät ammattilaiset ole tunnistaneet kaltoinkohtelua riittävän ajoissa. Suositus ohjaa niin ammattilaisia kuin kansalaisia tunnistamaan kaltoinkohtelun merkit mahdollisimman ajoissa. Hotus on julkaissut kyseisen suosituksen jo vuonna 2008, mutta nyt suositusta on päivitetty viimeisimpään tutkimusnäyttöön perustuen.

Leikki-ikäisen lapsen emotionaalinen tuki päiväkirurgisessa hoitotyössä (päivitys)
Lapsen ja hänen vanhempiensa valmistelu ennen päiväkirurgista toimenpidettä tukee koko perhettä ja edistää siten paitsi toimenpiteeseen valmistautumista, myös siitä toipumista. Päiväkirurgisten toimenpiteiden määrällinen kasvu on osoittanut tarpeen suositukselle.

Edellä mainittujen suositusten lisäksi valmisteilla on viisi hoitosuositusta. Niissä painopiste on potilaan omahoidon ohjauksessa.

2) Ns. näyttövinkkien julkaisu: Näyttövinkit perustuvat hyvälaatuisiin järjestelmällisiin katsauksiin, jotka on tarkoitettu tukemaan sekä kansalaisten terveyden edistämistä että potilaiden hoidon ja sosiaali- ja terveyspalveluiden kehittämistä. Tavoitteena on julkaista 6-8 näyttövinkkiä/vuosi.

3) Ns. Scoping review -katsausten laadinta: Vuonna 2015 on laadittu kaksi katsausta: 1) Katsaus iäkkäille suunnatuista kotihoidon interventioiden vaikuttavuudesta: kohderyhmänä muistisairaat ja iäkkäät, joilla todettu toimintakykyä heikentäviä terveysongelmia (tilaaja: STM) ja 2) Katsaus muistisairaiden ihmisten elämänlaatuun liittyvistä tekijöistä (tilaaja: Muistiliitto).

4) Tutkimustoiminta: kohdistuu ajankohtaisiin kansalaisia ja hoitotyöntekijöitä koskeviin kysymyksiin.
Vuonna 2015 julkaistiin tutkimus "Hoitohenkilökunnan käsityksiä ikääntyneiden hoitotyön nykytilasta". Tulokset kiinnostivat laajasti kansalaisia, sillä keskustelu tuloksista oli vilkasta mm. sosiaalisessa mediassa.
http://www.hotus.fi/system/files/HOTUSRAPORTTI_1_2015.pdf
Hotus on mukana Turun yliopiston hallinnoimassa tutkimushankkeessa, jossa yhtenä osa-alueena on tutkia yhtenäisten käytäntöjen kehittämiseen tarkoitetun toimintamallin soveltuvuutta. Kyseinen toimintamalli on kehitetty Hoitotyön tutkimussäätiössä.
Hotus on hakenut rahoitusta tutkimukselle, jossa tarkoituksena on kansallisesti selvittää hoitotyöntekijöiden näyttöön perustuvan toiminnan osaamista. Tulosten perusteella henkilöstön osaamista voidaan kehittää organisaatioissa. Tavoitteena on tehdä seurantatutkimusta kolmen vuoden välein.

5) Hanketoiminta:
- Hoitotyön näyttöön perustuvien käytäntöjen levittäminen -hanke (2013–2015).
  Hanke sisältää kolme näytön hyödyntämistä edistävää osahanketta, joiden valinnan perusteet olivat: ehkäisevillä toimenpiteillä on suuri merkitys kustannusten vähentämiselle, hoitotyön menetelmillä voidaan vaikuttaa tuloksiin ja toiminnalla voidaan lievittää potilaille aiheutuvia kärsimyksiä tai muuta haittaa.
  1) *Käsihygienian seuranta* (sairaalainfektioiden ehkäisy). Kuntaliiton (2010) arvion mukaan *hoitoon liittyvien infektioiden* kustannukset ovat 200–500 milj. €/vuosi. Kustannuksista noin 30 % on vähennettävissä hyvällä käsihygienialla. Hankkeen aikana kehitettiin yhteistyössä OYS:n kanssakäsihygienian seurantamalli, malli on jo käytössä OYS:ssa ja useissa muissa organisaatioissa käytäntöjä kehitetään mallia hyödyntäen. Lisäksi on käynnistetty uuden käytännön kustannusten arviointiin ja henkilöstön kokemuksiin liittyvää tutkimusta.
  2) *Kaatumisten ehkäisy* (laitos- ja kotihoidossa). Kaatumiset ovat yleisin sairaalahoitojen, lonkkamurtumien ja aivovammojen syy. Esimerkiksi lonkkamurtumien kustannukset (2010) yksittäisen potilaan osalta ovat pelkästään ensimmäisenä vuotena tapahtumasta 20 000–50 000 €. Karkeasti arvioiden kaatumisista aiheutuvat suorat kustannukset ovat 500 milj. €/vuosi. Hankkeessa on kehitetty yhteistyössä KYS:n kanssa alueellinen toimintamalli näyttöön perustuvien käytäntöjen levittämiseksi, kehittämisessä on mukana useita palvelu- ja koulutusorganisaatioita Pohjois-Savon shp:n alueelta. Lisäksi on kehitetty mm. kaatumisten ehkäisyn toimintaprosesseja, ohjeistuksia sekä kuntalaisille että ammattihenkilöille kaatumisen ehkäisemiseksi.
  3) *Painehaavojen ehkäisy ja varhainen tunnistaminen*. Kustannusarviot ovat kohdassa hoitosuositukset. Hankkeessa julkaistiin hoitosuositus ja järjestettiin kansallinen tapaaminen hallintoylihoitajille aiheena, kuinka suositus viedään käytäntöön.
  Koko hankkeen päätösseminaari järjestettiin 2.10.2015 Helsingissä, osallistujista suurin osa seurasi tapahtumaa internetin välityksellä. Päätösseminaari on jatkossa seurattavissa:
- Toimivat palkeet – palvelumuotoilua iäkkään hengityssairaan hyvän arjen parhaaksi (2014–2017).
  Hanketta hallinnoi Filha. Hotus on mukana laatimassa hoitosuositusta keuhkoahtaumatautia sairastavan potilaan omahoidon ohjausta koskevan suosituksen laadinnassa. Keuhkoahtaumatautia sairastavien kotihoidon onnistumiseksi on tärkeää, että potilas ja hänen läheisensä saavat asianmukaisen ohjauksen omahoitoon. Ohjauksen sisältöjen vaihtelevan suuresti , millä on merkitystä omahoidon onnistumiselle.

6) Muu toiminta:
- Koulutukset hoitohenkilökunnalle, johtajille ja kouluttajille näyttöön perustuvan terveydenhuollon kysymyksistä.
- Artikkeleita kansallisissa ja kansainvälisissä lehdissä näyttöön perustuvasta toiminnasta.
- Toiminta kansallisissa näyttöön perustuvaa terveydenhuoltoa edistävissä verkostoissa (esim. Käypä hoito, Näyttöhaukat, THL/Finohta).
- Toiminta kansainvälisissä näyttöön perustuvaa toimintaa edistävissä verkostoissa.